

тиною, що дає можливість краще розуміти її потреби, думки та почуття.

Дослідивши особливості батьківства та материнського ставлення до дітей у сім'ях працівників ОВС, ми можемо зробити **висновок**, що матері – працівники ОВС мають більш невиразні уявлення про виховання дитини, ніж матері, які працюють в інших державних установах, у зв'язку з чим уникають тривалих стосунків з дитиною, але через специфіку своєї професійної діяльності набагато частіше думають про безпеку своєї дитини. В батьківському ставленні матерів – працівників ОВС, на відмі-

ну від матерів, які працюють в інших державних установах, переважає інфантилізація, симбіоз та гіперсоціалізація. Це говорить про те, що матері – працівники міліції дуже турбуються за своїх «маленьких» дітей, захищають їх від реалій життя, намагаються максимально контролювати їх і нав'язувати свою думку. Проте всі виявлені нами особливості материнського ставлення до дітей у жінок – працівників ОВС, перш за все, пов'язані з браком часу на сімейні стосунки, що обумовлено особливостями професійної діяльності працівника ОВС.

Література

1. Овчарова Р. В Психологическое сопровождение родительства / Овчарова Р. В. – М. : Изд-во Ин-та психотерапии, 2003. – 319 с.
2. Эйдемиллер Э. Г Семейный диагноз и семейная психотерапия / Эйдемиллер Э. Г., Добряков И. В., Никольская И. М. – 3-е изд. – С.Пб. : Речь, 2007. – 352 с.

Надійшла до редколегії 12.06.2009

Анотації

Дана стаття висвітлює особливості виховання та ставлення матері – працівника міліції до дитини. Досліджується неусвідомлене емоційне ставлення до родини у працівників органів внутрішніх справ.

Данная статья освещает особенности воспитания и отношения матери – работника милиции к ребенку. Исследуется неосознанное эмоциональное отношение к семье у работников органов внутренних дел.

The article lights up the features of upbringing and mother's attitude to the child in families of workers of organs of internal affairs. Also unaware emotional attitude of police officers to the family is researched.

УДК 159.922.6

І. С. ВАСИЛЕНКО,
*викладач кафедри педагогіки та психології
Харківської державної академії фізичної культури*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СТРАХІВ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ В СТУДЕНТІВ-СПОРТСМЕНІВ

У сучасних умовах постійно зростає кількість об'єктів, подій, чинників і ситуацій, що суб'єктивно можуть бути оцінені як загрозові. Наявність страхів впливає на формування і розвиток особистості, а також на якість і результативність виконання діяльності, зокрема, навчальної і спортивної. Незважаючи на негативне забарвлення, страх як емоція виконує різноманітні функ-

ції в психічному житті людини.

Для адекватної оцінки впливу страхів на процес формування особи і проведення відповідних психопрофілактичних заходів необхідно знати особливості його вікової динаміки, структуру на різних вікових етапах і вираженості залежно від статі випробовуваних.

Як свідчить аналіз літератури, даному

психологічному феномену присвячена недостатня кількість наукових досліджень (зокрема, роботи М. Ю. Кисельова [1], С. А. Константинової [2], Ф. Рімана [3]).

Психологічні детермінанти та особливості страхів людей різних вікових і гендерних груп залишаються широким полем для подальших експериментальних досліджень.

Мета даної статті – дослідити зміст і структуру страхів та їх гендерні особливості у студентів-спортсменів юнацького віку.

Для дослідження були використані психодіагностичний опитувальник «Метод діагностики рівня невротизації» Л. І. Васермана й модифікована Т. І. Ахметовим і І. С. Сарвир анкета «Страхи і побоювання». Для підтвердження достовірності отриманих даних були використані математичні методи: ф-критерій кутового перетворення

Фішера та t-критерій Стьюдента.

Основні результати дослідження. У дослідженні брали участь 106 осіб юнацького віку, з них 49 юнаків і 57 дівчат. Опитувані були розділені на дві вікових групи – студенти 1 курсу (17–18 років) і студенти 4 курсу (20–21 роки) Харківської державної академії фізичної культури.

Згідно з отриманими даними за методикою «Діагностика рівня невротизації» (Л. І. Васерман), слід зазначити, що діагностовані показники перевищують вікову норму, що свідчить про можливо виражену емоційну збудливість, унаслідок чого виникають такі негативні переживання, як тривожність, напруженість, дратівливість тощо, і не демонструють гендерних відмінностей при аналізі рівня невротизації (див. табл. 1).

Таблиця 1

Показники рівня невротизації в юнацькому віці (в балах)

Стать	Рівень невротизації	
	1 курс	4 курс
Юнаки	18,4 ± 0,18	19,5 ± 0,21
Дівчата	21,2 ± 0,24	21,7 ± 0,28

З таблиці 1 видно, що рівень невротизації в юнацькому віці у юнаків 1-го курсу становить 18,4±0,18 у.б., 4-го курсу – 19,5±0,21 у.б., які не мають достовірних відмінностей у групах дівчат (1-й курс – 21,2±0,24 у.б., 4-й курс – 21,7±0,28 у.б.).

Анкета «Страхи і побоювання» дозволяє нам виявити страхи, які виявляються й актуалізуються на існуючому етапі розвитку, а також ступінь подолання відчуття страху. Відсоткове співвідношення різних страхів наведено в табл. 2.

Необхідно відзначити, що розподіл страхів у юнаків і дівчат 1-го і 4-го курсів відрізняється. Так, на 1-му курсі в юнаків домінують страхи хвороби, немочі і втрати близьких (50 %), смерті (45 %), хвороби близьких і ганьби (25 %). У дівчат 1-го курсу переважають такі страхи, як смерті і бідності (60 %), хвороби (55 %), втрати і хвороби близьких (50 %), старості (40 %), ганьби, гриха (35 % і 30%) відповідно.

Отримані дані свідчать, що зміст страхів і їх кількість (у дівчат їх більше) розрізняються.

Якісно відрізняються страхи у юнаків і дівчат 4-го курсу. У юнаків найбільш виражені страхи втрати близьких (70 %), немочі (65 %), бідності (55 %), неспроможності (50 %). У дівчат 4-го курсу домінують такі страхи, як втрата близьких (90 %), хвороби близьких (65 %), хвороби (СНІД) (55 %), бідності і смерті (50 %), неспроможності і ганьби (45 %). На основі отриманих результатів можна припустити, що страхи в юнацькому віці мають переважно соціальний характер. Такі страхи, як страх замкнутого і відкритого простору, а також страх скупчення народу, мають незначні показники, отже, можна припустити, що ці страхи в цілому не характерні для юнацького віку, а якщо і виявляються, то мають одиничні випадки прояву.

Розподіл страхів у юнацькому віці (у %)

№	Види страхів	Юнаки		Ф	Дівчата		Ф
		1 курс	4 курс		1 курс	4 курс	
1.	Смерті	45	40	–	60	50	–
2.	Хвороби (СНІД)	50	45	–	55	55	–
3.	Зараження	15	35	–	20	25	–
4.	Болю	0	30	3,66 $p \leq 0,01$	20	30	–
5.	Старості	20	35	–	45	25	–
6.	Немочі	50	65	–	30	55	–
7.	Втрати близьких	50	70	–	50	90	2,92 $p \leq 0,01$
8.	Хвороби близьких	25	20	–	50	65	–
9.	Замкнутого простору	0	0	–	15	20	–
10.	Висоти	0	0	–	40	40	–
11.	Скупчення народу	5	10	–	5	5	–
12.	Радіації	35	25	–	45	25	–
13.	Незнайомих ситуацій	5	30	2,23 $p \leq 0,05$	0	15	2,5 $p \leq 0,01$
14.	Страшних снів	5	15	–	30	25	–
15.	Темряви	15	20	–	20	25	–
16.	Бідності	10	55	3,24 $p \leq 0,01$	60	50	–
17.	Неспроможності	20	50	2,03 $p \leq 0,05$	25	45	–
18.	Втрати службового становища	15	5	–	5	5	–
19.	Ганьби	25	20	–	35	45	–
20.	Гріха	0	5	–	30	15	–
21.	Безробіття	5	35	2,57 $p \leq 0,01$	5	40	2,9 $p \leq 0,01$

Наступний аспект проблеми страхів в юнацькому віці, що досліджувався нами, – це гендерні відмінності (за допомогою анкети «Страхи і побоювання»).

У юнаків було діагностовано страхи: смерті – 40 %, хвороби (СНІД, рак тощо) – 45 %, немочі – 65 %, втрати близьких – 70 %, радіації – 30 %, неспроможності – 50 %, безробіття – 35 %. У дівчат було виявлено такі результати: страх смерті – 50 %, страх хвороби – 55 %, втрати близьких – 95 %, страшних снів і темряви – 25 %, бідності – 55 %, неспроможності – 45 %, гріха – 15 %, безробіття – 40 %; були виявлені

деякі страхи, які не виявилися у юнаків: страх висоти – 40 %, скупчення народу – 5 % і страх замкнутого простору – 20 %.

Отже, можна відзначити, що страхи замкнутого простору, скупчення народу, висоти були виражені тільки у дівчат. У юнаків найбільш вираженими є страхи зараження хворобою, неспроможності і безробіття.

Актуальними для даного віку (як у дівчат, так і у юнаків) є страхи, які умовно можна поділити на природні та соціальні. До природних ми віднесли страх власної смерті, смерті близьких, темряви, смертельної хвороби, фізичної неспроможності,

невизначеного майбутнього, самоти, страшних снів, старості; до соціальних страхів – страх радіації та техногенних катастроф, економічної кризи, маніяків, бідності, безробіття. Наявність перерахованих страхів соціального характеру пов'язана, на нашу думку, з нестабільним економічним і соціальним становищем у країні.

Аналіз даних, отриманих у результаті дослідження, дозволяє зробити такі **висновки**. Страхі як у юнаків, так і у дівчат не мають значних відмінностей. Проте деякі страхи проявляються лише у дівчат (страх висоти, скупчення народу, страх -

замкненого простору, гріха).

За гендерною ознакою не виявлено достовірно значущих відмінностей. У юнацькому віці діагностовано й соціально обумовлені страхи, і природні за своїм характером страхи, які повинні були зникнути в процесі соціалізації. Виявлені особливості і відмінності в структурі страхів свідчать про необхідність розробки і здійснення психопрофілактичних і психокорелувальних заходів.

Перспективи подальших досліджень – розробити та дослідити нові методи і шляхи подолання страхів у юнацькому віці.

Література

1. Страх і стигма. – Т. 20. – № 4. – С. 40–47.
2. Константинова С. А. Актуальні проблеми гуманітарних наук / С. А. Константинова // Вікова динаміка і структура страхів у дітей і підлітків. – Х., 2000. – С. 10–15.
3. Ріман Ф. Основні форми страху / Ріман Ф. – М., 1999. – 459 с.

Надійшла до редколегії 15.06.2009

Анотації

У статті розглядаються гендерні особливості страхів у юнацькому віці, зокрема, у студентів-спортсменів. Виділяються зміст і характер страхів, їх гендерні особливості в юнацькому віці. Акцентується увага на видах страхів та їх впливу на діяльність.

В статье рассматриваются гендерные особенности страхов в юношеском возрасте у студентов-спортсменов. Выделяется содержание и характер страхов, их гендерные особенности в юношеском возрасте. Акцентируется внимание на видах страхов и их влиянии на деятельность.

In the article gender features of fears in the youthful age (for students-sportsmen) were studied. Theoretical components which display gender features of fears in youthful age are submitted. The specific structure, the maintenance and character of students' fears also are revealed. We brought to a focus to kinds of fears and their influences on activity.